

Mesures factibles per a la normalitat lingüística

Francesc Esteve (esquerra) i Alfons Esteve, en sengles fotografies recents, són els autors del llibre que proposa accions concretes i avaluables per a impulsar el català al País Valencià.

En la presentació del llibre a València, una mestra el fullejava amb atenció. I comentava, somrient, a una parell de candidats: “Ara ja sé amb què us passaré llista.”

No tenen copyright, les idees que hi exposen ordenadament. Ans al contrari, especifiquen: com més corrin i es debatin i s’escampin i s’apliquin, millor. Són “un conjunt de propostes factibles dins l’actual marc per a encaminar-nos decididament a la normalitat lingüística”. Els germans Alfons i Francesc Esteve són llicenciat en Dret, l’un, i en Filologia Catalana, l’altre; i autors tots dos de diversos informes i estudis clau per a comprendre la situació lingüística al País Valencià i trobar-hi desllorigadors. Ara acaben de presentar el llibre *Drets cap a la normalitat* (3i4) amb la intenció explícita de detallar un programa ambiciós (i possible fins i tot amb el marc legislatiu actual) per desencallar “la situació d’estancament, si no de retrocés, en què vivim”.

‘Drets cap a la normalitat’ (3i4) és un llibre amb voluntat d’incidència immediata: un seguit de propostes estructurades i totes factibles per a la normalització lingüística al País Valencià. Per a prendre’n nota.

No és casual que publiquen la proposta abans del 27 de maig, data de les eleccions autonòmiques i municipals. “És un llibre conjuntural –diu Francesc Esteve–: Si hi ha cap moment en el qual es podria posar en pràctica és ara, si és que guanyen unes determinades forces.

El PP no es mostra gaire inclinat, per dir-ho d’alguna manera, a posar-ho en pràctica, i el PSOE... tampoc. Caldria, en tot cas, un govern d’equilibri entre diverses forces i no solament una de majoritària que impose el programa que vulga i que en un passat més o menys remot –i també en el recent, amb la redacció de l’Estatut– ha demostrat fins a on és capaç d’arribar, tot sol. D’una altra banda, si guanyen totes les forces que no són el PP i hi ha un canvi, també voldríem que en un termini més o menys breu les propostes que fem ara ja foren obsoletes.” Tampoc no s’hi encarcaren, tanmateix: més enllà del 27 hi ha el 28 i, en aquest sentit, tal com rebla Alfons Esteve, “també hi ha mesures que poden aplicar fàcilment ajuntaments i diputacions, i d’això sí que n’hi haurà segur, no? A més, la intenció també és llançar les propostes, que se’n parle, que es debata, que es veja que és possible actuar concretament i que determinades coses deixen de ser tabú.”

Cinquanta entitats. Els germans Esteve destaquen la vitalitat i la desinhibició de la societat civil, també en la qüestió lingüística. De fet, l’estudi ha estat promogut per Acció Cultural del País Valencià i s’hi han adherit (“en un temps rècord”, destaquen a l’uníson) quarantenu entitats més, entre les quals la Federació d’Escola Valenciana, la Societat Coral El Micalet, l’Institut d’Estudis de la Vall d’Albaida, la Intersindical Valenciana, CCOO al Consell de la Joventut d’Alacant, l’associació El Tempir d’Elx, El Bull de Monòver, L’Ocell de la Marina Alta o el Col·lectiu de Mestres de la Safor. Per exemple.

La idea és “que no inventen ells”, comenta rient Alfons Esteve, fent referència als professionals de la política: “així ens estalviarem d’haver de tornar a escoltar coses com ara ‘fomentar’, ‘promoure’, ‘facilitar’... vaguetats que diuen a voltes per no comprometre’s, a voltes perquè no en saben més.”

Per això varen començar a pensar que, en qualsevol cas, “seria bo de tenir un referent d’acció de govern que anara més enllà de quatre mesures determinades: un referent més extens, més sistemàtic, que incloguera tots els àmbits i que, a més de les mesures concretes –que també s’enumeren–, fóra explicatiu, tinguera una fonamentació: quines són les

Nou objectius per a una legislatura (en resum)

Heus ací els eixos clau en els quals “s’hauria de fonamentar una política lingüística eficaç i alhora factible”: que el català esdevingui una *llengua útil* al País Valencià i sigui percebuda positivament; que es promogui “un canvi en les pautes de comportament lingüístic”, amb el pas de la submissió al respecte, l’autorespecte i el consegüent establiment d’una “nova cortesia lingüística”; que la normalització sigui “un objectiu important i reconegut”, assumit com a *revalencianitzador*; i que esdevingui per fi “un procés avaluat”. Sobre aquesta base, Alfons i Francesc Esteve concreten nou objectius que, “al final de la legislatura, haurien d’estar ben establerts”. N’oferim un resum.

1. El valencià, llengua d’ús normal i preferent de les administracions valencianes.

Totes les institucions implicades s’han de dotar de reglaments d’ús lingüístic que regulen els usos oficials i promoguen, amb mesures d’acció positiva, l’ús de la llengua pròpia.

2. Disponibilitat lingüística de les administracions radicades al País Valencià.

Han de garantir que poden atendre oralment i per escrit, de manera passiva i activa, qualsevol ciutadà que s’expressa en la llengua pròpia; i això sense dilacions ni procediments especials.

3. Deure general de coneixement passiu de la llengua pròpia.

Per evitar els abusos que encara sovintegen, convé tipificar com a falta greu el refús a atendre en una llengua oficial o l’exigència de canviar de llengua oficial en el cas de personal de l’administració en la relació amb els ciutadans.

4. Generalització de l’ensenyament en valencià i de l’aprenentatge del valencià.

La continuïtat de l’ensenyament del valencià en el pas d’un tram educatiu a un altre ha de ser garantida normativament i establerta com a criteri preferent en l’adscripció dels centres.

5. Mitjans de comunicació en valencià: mitjans públics,

tot en valencià; valencianització dels mitjans privats; àmbit catalanoparlant de comunicació.

Els mitjans de comunicació públics han d’emetre normalment en valencià, cosa que ha de quedar fixada per llei (Llei de creació de RTVV o per la nova llei de política lingüística). S’ha de garantir que tots els mitjans audiovisuals públics que emeten en català es reben amb normalitat al País Valencià.

6. Perfilació per a l’equiparació lingüística: el personal de l’administració ha de saber valencià.

En la convocatòria de tota nova plaça en les administracions públiques s’ha d’acreditar un nivell adequat de coneixement de la llengua pròpia, cosa que ha de quedar fixada legalment.

Per a ocupar càrrecs de responsabilitat dins l’administració, s’ha d’acreditar un nivell de valencià suficient per a exercir les funcions del càrrec. En un termini breu (tres anys), aquesta acreditació s’ha de generalitzar a totes les places dels nivells superiors i assimilats de l’administració (grups A, B i C amb responsabilitats directives).

7. Equivalència fixada legalment de les denominacions valencià i català per a la llengua.

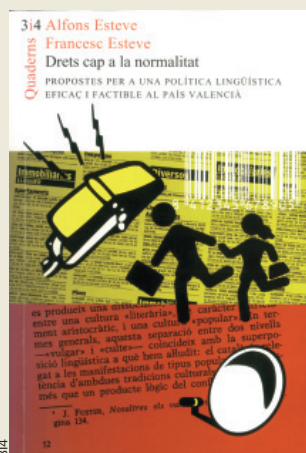
Així mateix, cal establir previsions de protecció i foment de la unitat de la llengua.

8. Coordinació amb la resta de l’àrea lingüística.

Les televisions i les ràdios, el cinema en català, les creacions dels nostres artistes, les noves tecnologies, els productes que adquirim com a usuaris i consumidors, per a enumerar-ne uns quants exemples, són més viables o simplement només són viables si es fan per a tota l’àrea lingüística catalana. Cal rebutjar l’absurd de les *versions especials*.

9. Model lingüístic unitari i vehiculació de l’estàndard.

Cal simplement recuperar el model lingüístic vigent anterior a l’arribada del PP al govern i a l’entrada en funcionament de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua, amb la definició d’un estàndard prou flexible i alhora prou unitari per a ser admès i reconegut per tota l’àrea lingüística.

grans línies, en què convé avançar, tant en reformes legislatives com en el camp de la legitimació social.

Factible i quantificable. Són conscients que, en el camp lingüístic —com en alguns altres, probablement—, hi ha dues

reticències que es mosseguen la cua i amb el mateix resultat: “L’una repeteix que les coses que canviarien la situació no es poden fer; i l’altra, que les que es poden fer no la canviarien”, explica Francesc. I Alfons especifica: “D’acord que amb això que proposem no s’acon-

seguirà la normalització lingüística, però almenys sí que es pot desencallar la situació, capgirar l’estancament —o el retrocés, ben mirat— en què vivim ara. Per això insistim que les mesures han de ser concretes i eficaçes. Després ja pensarem a fer coses més ambicioses, tot i

que aquesta primera tanda no ho és poc, d'ambiciosa, si bé t'ho mires, no?"

Un cop repassades les mesures que es proposen sense haver de tocar el marc legal actual, hom podria preguntar-se, potser, per què fins ara no s'han dut a la pràctica. Francesc Esteve resumeix la situació: "Hi ha una extrema timidesa, en aquest camp. Nosaltres estem convençuts que els polítics s'han quedat molt més enrere d'allò que demanava la societat civil i d'allò que es podria fer". I en posa dos exemples concretíssims: No hauria estat possible una escola pública en valencià? No hauria estat normal, això, com ha passat en alguns altres territoris? No era lògic d'esperar, com van prometre, que la televisió pública seria íntegrament en valencià? Era tan difícil, això? En tots dos camps la pràctica política ens ha situat molt més enrere d'allà on volia la gent". Al llibre remarquen que l'extensió de l'ensenyament en català "s'ha degut sobretot a l'acció de professors i de pares i mares, i que la demanda és molt superior a l'oferta". O que "poc abans del llançament de la televisió valenciana, la immensa majoria dels valencians expressaven en

enquestes que la volien unilingüe en valencià".

En la qüestió onomàstica, on, "a més de la legitimitat històrica i filològica, tenim també una clara legitimitat legal, sancionada ja per les més diverses instàncies judicials, des del Tribunal Superior de Justícia fins al Constitucional o el Suprem —específica Alfons Esteve—, es manté en canvi una actitud política que no és sinó una rêmora del passat que ja no coincideix amb la realitat: actualment es comprova que cada vegada és més normal —si descomptem el cas de certs sectors marginals— d'anomenar la llengua indistintament *valencià* o *català*. Però el llast s'arrossega, probablement perquè no es fa cap avaluació real de la situació, amb dades objectives".

La necessitat d'objectivació és una altra reclamació bàsica de l'informe: actualment, hi denuncien, amb prou feines hi ha dades parcials (com ho són, posem per cas, el coneixement que cadascú declara tenir del valencià als censos de població). Per això, quan es parla de llengua al País Valencià hi ha tant d'espai per a les "dades impressionistes": és, descriu Francesc Esteve,

"allò del 'jo sóc optimista o pessimista o avui no sé com m'he llevat". El procés de normalització "exigeix garanties que s'executa satisfactòriament, que els mitjans esmerçats assoleixen els objectius fixats, que s'avança (o es retrocedeix) de manera constatable i que podem esbrinar amb rigor per quins factors es progressa o es reula". Per tot això es reclama "una informació estadística pública contrastada i fiable". I es recorda "una de les experiències més reeixides en normalització lingüística": el cas del francès al Quebec, que "va assolir un impuls decisiu amb la llei denominada Carta de la llengua francesa, de 1977, que preveia fins a tres organismes encarregats del seguiment i l'avaluació de l'aplicació del text legal a la realitat de la normalització lingüística".

"Ja veieu que no hem descobert la sopa d'all, nosaltres", expliquen Alfons i Francesc Esteve: ells han sistematitzat coneixements i mesures concretíssims i factibles, d'aplicació fàcil i a curt termini. Simplement. Però les grans troballes, sovint, són aquestes.

Núria Cadenes

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Elna

Hi ha pedres que parlen; hi ha pedres que criden; hi ha pedres que gemeguen i ploren. El cas és que França, ja al segle XIII, desitjava apropiarse Catalunya i ja muntava guerres d'expansió, agressió i rapinya contra camps, viles i persones.

Una de tantes ràtzies fou la croada d'un altre Felip d'infausta memòria, el III, el dit Ardit, contra el nostre Pere el Gran. En 1285 el rei francès assetjà Elna, on, segons que conta Bernat Desclot, s'havia "recollit gran res de gents de la terra amb prou vianda, amb llurs infants e llurs mullers". El rei de França, "atendat amb la seua host" davant les muralles, "féu dir que es retessen a ell per fer d'ells sa voluntat". Però, "los hòmens d'Elna resposeren-li que no es retien pas a ell, mas que eren aparellats de la batalla". Desclot escriu que la ciutat catalana "es reclamava per lo rei d'Aragó".

I pagà cara la resistència i la fidelitat. El 25 —un altre 25!—

EL TEMPS

de maig els francesos s'apoderaren de "la ciutat per força" i "entraven en les esglésies e robaven-les, e trencaven creus e les imatges dels sants e prenien los infants petits e batiene les parets e puis forçaven les fembres e no guardaven reverència d'església". Desesperats, es refugiaren dins la catedral de Santa

Eulàlia. Però l'exèrcit francès botà foc a un dels edificis romànics més notables del món, i massacrà els acollits al recinte sagrat. Ara s'alcen contra l'oblit carreus amb ferides obertes, testimonis del dolor. El peu dret de la portalada de la catedral d'Elna encara el podem trobar esclatat pel foc. Anunci i premonició. Una altra foguera rancuniosa, i sacrílega! Una altra ciutat màrtir: "E quan los francesos hagueren mort tots los hòmens e les fembres, enderrocaren totes les cases e cremaren tota la vila." I aquells bàrbars del nord, després de la malifeta, "partiren-se d'aquí amb gran goig e gran alegria".